

Έκθεση σχετικά με τις διαβουλεύσεις για την πράσινη βίβλο: «Για επαρκή, βιώσιμα και ασφαλή ευρωπαϊκά συνταξιοδοτικά συστήματα»

Υποβάλλεται από την Επιτροπή

1. Αποτελέσματα της διαβούλευσης και της συζήτησης για τις οποίες έδωσε το έναυσμα η πράσινη βίβλος

Στο πλαίσιο της διαβούλευσης αποστάληκαν περίπου 1 700 απαντήσεις, μεταξύ άλλων, 350 από τις κυβερνήσεις των κρατών μελών, τα εθνικά κοινοβούλια, από επιχειρηματικές και συνδικαλιστικές οργανώσεις, από την κοινωνία των πολιτών και από εκπροσώπους του κλάδου των συντάξεων. Το Συμβούλιο «Απασχόληση, Κοινωνική Πολιτική, Υγεία και Καταναλωτές» και το Συμβούλιο «Οικονομικών και Δημοσιονομικών Υποθέσεων» εξέφρασαν την ικανοποίησή τους για το πράσινο βιβλίο. Οι εισηγήσεις από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (ΕΚ), την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (ΕΟΚΕ) και την Επιτροπή των Περιφερειών (ΕτΠ) παραδόθηκαν τον Φεβρουάριο του 2011.

Οι απαντήσεις από τα βασικά ενδιαφερόμενα μέρη αποτελούν ένα πλούσιο υλικό ορθά παρουσιασμένων θέσεων σχετικά με το ευρωπαϊκό πλαίσιο για τις συντάξεις και τα συνταξιοδοτικά θέματα γενικότερα, υλικό το οποίο συμβάλλει στη διαμόρφωση των διαφόρων προς εξέταση επιλογών πολιτικής.

Επιπλέον, πραγματοποιήθηκαν περισσότερες από 100 συναντήσεις με ενδιαφερόμενα μέρη σε όλη την Ευρώπη με τη συμμετοχή των επιτρόπων κκ. Andor, Barnier και Rehn ή των υπηρεσιών τους. Η διαβούλευση είχε ως αποτέλεσμα την υποβολή εισηγήσεων από όλα τα κράτη μέλη. Το πιο σημαντικό είναι ότι είχε ως αποτέλεσμα να ληφθούν περισσότερο υπόψη οι συγκριτικές ευρωπαϊκές προοπτικές στο πλαίσιο των διαβουλεύσεων σε εθνικό επίπεδο.

Η πλειονότητα των **κρατών μελών** θέλουν να επικεντρωθούν οι προσπάθειες στη βελτίωση ή στην εμβάθυνση του υφιστάμενου ευρωπαϊκού πλαισίου πολιτικής για τις συντάξεις και όχι στην επέκτασή του. Ωστόσο, τα περισσότερα από αυτά χαιρέτησαν, την ίδια στιγμή την ενίσχυση του συντονισμού της οικονομικής πολιτικής.

Στο **Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο**, οι επιτροπές «Οικονομικής και Νομισματικής Πολιτικής» (ECON), «Εσωτερικής Αγοράς και Προστασίας των Καταναλωτών» (IMCO) και «Δικαιωμάτων των Γυναικών και Ισότητας των Φύλων» (FEMM) υπέβαλαν τις εισηγήσεις τους στην επιτροπή απασχόλησης (EMPL), η οποία ήταν κατ' εξοχήν αρμόδια επί της ουσίας επιτροπή, και το τελικό κείμενο το οποίο ενέκρινε το ΕΚ αντανάκλασε επαρκώς τις διάφορες απόψεις και επέτυχε πολύ μεγάλη υποστήριξη. Η έκθεση υποστηρίζει την ολιστική προσέγγιση που υιοθέτησε η Επιτροπή στην πράσινη βίβλο και ζητεί σωστά συντονισμένες πολιτικές για την αντιμετώπιση των αλληλένδετων θεμάτων της επάρκειας, της βιωσιμότητας και της ασφάλειας.

Ορισμένα γεγονότα που έλαβαν χώρα σε εθνικό επίπεδο στον τομέα των συντάξεων, όπως η έγκριση σημαντικών συνταξιοδοτικών μεταρρυθμίσεων στην Ελλάδα και στη Γαλλία αποτελούν ένα ζωντανό πλαίσιο για την ανάπτυξη προβληματισμών σχετικά με την πράσινη βίβλο. Γεγονότα που έλαβαν χώρα σε ορισμένα κράτη μέλη της κεντρικής Ευρώπης επίσης

ανέδειξαν τη σημασία της αντιμετώπισης των συστημικών συνταξιοδοτικών μεταρρυθμίσεων στο πλαίσιο του **συμφώνου σταθερότητας και ανάπτυξης**.

Στον βασικό τομέα του **συντονισμού της πολιτικής**, η διαβούλευση επισκιάστηκε από γεγονότα που προκάλεσε η κρίση του κρατικού χρέους. Η δέσμη μέτρων για την ενίσχυση του συντονισμού της οικονομικής πολιτικής και οι αναφορές σε ειδικά μέτρα που πρέπει να ληφθούν για τον εκσυγχρονισμό των συνταξιοδοτικών συστημάτων στην ετήσια επισκόπηση της ανάπτυξης θα επιφέρει σημαντικές αλλαγές στο ευρωπαϊκό πλαίσιο για τις συντάξεις και αναμένεται να δοθεί περαιτέρω ώθηση από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο.

Απαντήσεις για το συνταξιοδοτικό πλαίσιο και την ηλικία συνταξιοδότησης

[Ερωτήσεις 1-2] Από τις απαντήσεις που δόθηκαν σχετικά με την πράσινη βίβλο συνάγεται το συμπέρασμα ότι οι **βελτιώσεις του υφιστάμενου συνταξιοδοτικού πλαισίου της ΕΕ** θα μπορούσαν να είναι επωφελείς όσον αφορά τη διασφάλιση της βιωσιμότητας των δημόσιων οικονομικών. Ορισμένοι από όσους απάντησαν θεωρούν ότι η ΕΕ θα μπορούσε να συνεισφέρει με εναρμονισμένα μέτρα συνταξιοδοτικών δεικτών, διευκολύνοντας μια τεκμηριωμένη και ξεκάθαρη συζήτηση γύρω από τα συναφή θέματα συνταξιοδοτικής πολιτικής και τις προκλήσεις στο ευρωπαϊκό επίπεδο. Πολλοί υπογραμμίζουν ότι οι προσθήκες αυτές θα πρέπει να αναπτυχθούν εντός των υφιστάμενων πλαισίων, τα οποία θεωρούνται κατάλληλα σε γενικές γραμμές. Η ανοιχτής μέθοδος συντονισμού στον κοινωνικό τομέα θεωρείται το σωστό εργαλείο για τη στήριξη των προσπαθειών των κρατών μελών να ενισχύσουν την επάρκεια των συντάξεων.

[Ερωτήσεις 3-4] Αναγνωρίζεται ευρέως ότι είναι αναγκαίο να αυξηθεί η **πραγματική ηλικία συνταξιοδότησης**. Ορισμένοι από όσους απάντησαν στο ερωτηματολόγιο πιστεύουν η ηλικία συνταξιοδότησης πρέπει, να καθορίζεται βάσει εθνικών πολιτικών με τη συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων· άλλοι πιστεύουν ότι πρέπει να εξελίσσεται ανάλογα με το προσδόκιμο ζωής, ενώ λίγοι προτείνουν να λαμβάνεται υπόψη το προσδόκιμο ζωής (ή το προσδόκιμο υγιούς ζωής) των διαφόρων επαγγελμάτων. Το ΕΚ προτείνει να δοθεί προτεραιότητα στο να διασφαλίζεται ότι οι εργαζόμενοι εργάζονται έως την ηλικία συνταξιοδότησης. Πολλοί από όσους απάντησαν υπογραμμίζουν ότι οι συνταξιοδοτικές μεταρρυθμίσεις πρέπει να συνοδεύονται από ενεργητικές πολιτικές για την αγορά εργασίας, ευκαιρίες για διά βίου μάθηση, αποτελεσματικά συστήματα κοινωνικής ασφάλισης και υγείας και από τη βελτίωση των συνθηκών εργασίας. Εντοπίζονται σχέσεις με πολλά στοιχεία της στρατηγικής «Ευρώπη 2020», μεταξύ άλλων την ανάγκη για μεγαλύτερη συμμετοχή στην αγορά εργασίας και τον αντίκτυπο της συνταξιοδοτικής πολιτικής στα ποσοστά φτώχειας. Το ΕΚ προτείνει να ενσωματωθούν οι ολιστικοί στόχοι της πράσινης βίβλου στη στρατηγική «Ευρώπη 2020».

[Ερώτηση 14] Όσοι απάντησαν αναγνώρισαν τον πολύ σημαντικό ρόλο που μπορεί διαδραματίσει η ΕΕ στον **συντονισμό πολιτικής** στον τομέα των συντάξεων, με τη διευκόλυνση της παρακολούθησης, του συντονισμού και της αμοιβαίας ανταλλαγής διδαγμάτων μεταξύ των κρατών μελών. Το υφιστάμενο πλαίσιο της ανοιχτής μεθόδου συντονισμού, το φόρουμ για τις συντάξεις και ευρύτερα το σύμφωνο σταθερότητας και ανάπτυξης και η στρατηγική «Ευρώπη 2020» θεωρείται ότι επαρκούν σε μεγάλο βαθμό. Αλλά θα ήταν σημαντική η εμβάθυνση του υφιστάμενου πλαισίου, π.χ. μέσω της στενότερης συνεργασίας μεταξύ της επιτροπής οικονομικής πολιτικής (ΕΟΠ) και της επιτροπής κοινωνικής πολιτικής (ΕΚΠ). Το ΕΚ σκέφτηκε ότι θα ήταν εποικοδομητική μια ευρωπαϊκή πλατφόρμα για τις συντάξεις στην οποία θα μετέχουν εκπρόσωποι των θεσμικών οργάνων της

ΕΕ μαζί με όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη και ότι, για να αποφευχθούν οι επικαλύψεις, πρέπει να ληφθεί υπόψη το υπάρχον «φόρουμ για τις συντάξεις».

Απαντήσεις σε ερωτήσεις που αφορούν τον κανονισμό

[Ερώτηση 5] Οι περισσότεροι από όσους απάντησαν ήταν υπέρ της αναθεώρησης της **οδηγίας** για τα ιδρύματα που προσφέρουν υπηρεσίες επαγγελματικών συνταξιοδοτικών παροχών (**οδηγία IORP**) ούτως ώστε να αποσαφηνιστούν τυχόν νομικές αβεβαιότητες που συνδέονται με την διασυνοριακή δραστηριότητα και υπέβαλε προτάσεις σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο θα μπορούσε να γίνει αυτό.

[Ερωτήσεις 6-7] Υπήρξε καθολική υποστήριξη υπέρ της άρσης των εμποδίων στην κινητικότητα που δημιουργούν οι συνταξιοδοτικοί κανόνες, αλλά μικρότερη συμφωνία σχετικά με το τι θα πρέπει να συνεπάγεται αυτό στην πράξη. Οι περισσότεροι από όσους απάντησαν στο ερωτηματολόγιο οι οποίοι εξέτασαν το ζήτημα του **συντονισμού των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης** στο πλαίσιο του κανονισμού αριθ. 883/2004 θεωρούσαν ότι ο συντονισμός ήταν αποτελεσματικός και ότι δεν υπήρχε ανάγκη για τροποποίηση του εν λόγω κανονισμού ούτε για επέκταση του πεδίου του.

Σχεδόν όλοι όσοι ασχολήθηκαν με τη **δυνατότητα μεταφοράς των επικουρικών συντάξεων** τάχθηκαν υπέρ μιας πρωτοβουλίας σε επίπεδο ΕΕ. Μια συντονιστική προσέγγιση ανάλογη με αυτή που προβλέπεται στον κανονισμό αριθ. 883/2004 θεωρήθηκε ότι θα ήταν ακατάλληλη για τα συστήματα επικουρικής σύνταξης και η πλειονότητα τάχθηκε κατά της ιδέας της επανεξέτασης των θεμάτων μεταφοράς.

Η προσέγγιση της απόκτησης και της διατήρησης που ακολουθήθηκε τα τελευταία χρόνια συγκέντρωσε ευρεία αποδοχή, μεταξύ άλλων και στο ΕΚ, ενώ άλλοι ενδιαφερόμενοι εξακολούθησαν να αντιτάσσονται σθεναρά. Μεγάλη αποδοχή συγκέντρωσε η ιδέα μιας υπηρεσίας εντοπισμού, αν και με έμφαση στις υπηρεσίες εθνικού επιπέδου, τουλάχιστον σε πρώτη φάση.

[Ερώτηση 8] Όσον αφορά **τα κεφαλοποιητικά συντοξιοδοτικά συστήματα και προϊόντα**, οι εργαζόμενοι, οι συνταξιούχοι και οι ασφαλιστικές εταιρείες θεωρούν ότι είναι αναγκαίο να αναθεωρηθεί η νομοθεσία της ΕΕ για να διασφαλιστεί η συνεκτικότητα των κανονισμών και της επιτήρησης. Οι εργοδότες και τα συνταξιοδοτικά ταμεία ήταν λιγότεροι ανοιχτοί σε περαιτέρω πρωτοβουλίες της ΕΕ.

[Ερωτήσεις 9] Όσον αφορά τους τρόπους για τη διασφάλιση της **ισορροπίας μεταξύ κινδύνου, ασφάλειας και οικονομικής προσιτότητας**, επικράτησε το αίσθημα ότι η ΕΕ πρέπει να αποφύγει τη δεσμευτική κανονιστική ρύθμιση αλλά, αντίθετα, πρέπει να ενθαρρύνει τη σχετική εθνική ρύθμιση και έναν μη δεσμευτικό κώδικα της ΕΕ (σύσταση).

[Ερώτηση 10] Το ζήτημα ενός **καθεστώτος φερεγγυότητας για τα συνταξιοδοτικά ταμεία** εξετάστηκε κυρίως από τις οργανώσεις εργοδοτών, τα συνταξιοδοτικά ταμεία και τους παρόχους υπηρεσιών, με μικρή συμβολή των μελών και των δικαιούχων. Οι περισσότεροι από όσους απάντησαν υποστήριζαν την εποπτεία βάσει κινδύνου, επισημαίνοντας ότι πρέπει να δοθεί προτεραιότητα στην ουσία έναντι του τύπου. Η σωστή προσέγγιση πρέπει να βασίζεται στη φύση και στη διάρκεια των συνταξιοδοτικών υποχρεώσεων, λαμβανομένων υπόψη των μηχανισμών ασφάλειας για την άμβλυνση του επιπρόσθετου κινδύνου που διαθέτουν τα συνταξιοδοτικά ταμεία. Το ΕΚ θεωρεί ότι (i) οι χρηματοπιστωτικές αγορές

μπορών να λειτουργήσουν αποτελεσματικά μόνον όταν υπάρχει εμπιστοσύνη, για το λόγο αυτό απαιτούνται σταθεροί προληπτικοί κανόνες για τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, συμπεριλαμβανομένων των IORP, και ότι (ii) τα ποιοτικά στοιχεία του σχεδίου «Φερεγγυότητα II» αποτελούν μια πολύτιμη αφετηρία για την ενίσχυση της εποπτείας των IORP.

[Ερώτηση 11] Όσοι απάντησαν συμφωνούν σχετικά με την ανάγκη για **προστασία από την αφερεγγυότητα των εργοδοτών που χρηματοδοτούν συντάξεις**, αλλά μόνον το ΕΚ και μια μειοψηφία επιθυμούν επιπλέον νομοθεσία της ΕΕ, διότι η προστασία αυτή, σύμφωνα με τους περισσότερους, διασφαλίζεται με τον βέλτιστο τρόπο σε εθνικό επίπεδο. Η εφαρμογή της υφιστάμενης νομοθεσίας της ΕΕ και η αποτελεσματικότητα των εθνικών μέτρων πρέπει να αναλυθούν προτού εξεταστεί το ενδεχόμενο τροποποίησης του νομοθετικού πλαισίου της ΕΕ.

[Ερώτηση 12] Σχετικά με τον εκσυγχρονισμό **των ελάχιστων απαιτήσεων γνωστοποίησης για τα συνταξιοδοτικά προϊόντα**, όσοι απάντησαν στο ερωτηματολόγιο, μεταξύ άλλων και το ΕΚ, υπογράμμισαν την ανάγκη για σαφή και συγκρίσιμα στοιχεία και θεωρούν, ως επί το πλείστον, ότι υπάρχει περιθώριο για προστιθέμενη ευρωπαϊκή αξία.

[Ερώτηση 13] Αν και αναγνωρίζουν ότι είναι σημαντικό να υπάρχουν σωστές **αυτόματες επιλογές** όσον αφορά τη συμμετοχή και την επένδυση σε ένα συνταξιοδοτικό πρόγραμμα, λίγοι από όσους απάντησαν στο ερωτηματολόγιο θεώρησαν ότι είναι αναγκαίο ή ακόμα και τεχνικά εφικτό να αναπτυχθεί μια κοινή προσέγγιση σε επίπεδο ΕΕ.

2. Τα επόμενα βήματα

Προβλέπεται η έκδοση «**Λευκής βίβλου για τις συντάξεις**» κατά το τρίτο τρίμηνο του 2011 και η αναθεώρηση της οδηγίας IORP κατά το τέταρτο τρίμηνο του ίδιου έτους. Με βάση τις απαντήσεις και την ολιστική προσέγγιση της πράσινης βίβλου, η λευκή βίβλος θα καθορίζει τα σημαντικότερα μέτρα που πρέπει να εφαρμοστούν.

Στην **ετήσια επισκόπηση της ανάπτυξης** η Επιτροπή διατύπωσε σαφή μηνύματα καθοδήγησης για τα κράτη μέλη όσον αφορά τις συνταξιοδοτικές μεταρρυθμίσεις: αύξηση της ηλικίας συνταξιοδότησης και σύνδεση της με την αύξηση της διάρκειας ζωής· μείωση της πρόωρης συνταξιοδότησης και αύξηση των κινήτρων για απασχόληση των μεγαλύτερης ηλικίας εργαζομένων· προώθηση των συμπληρωματικών ιδιωτικών αποταμιεύσεων για την βελτίωση των εισοδημάτων από συντάξεις· και συνεκτίμηση του αντικτύπου των συνταξιοδοτικών δαπανών όσον αφορά τη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα και επάρκεια των δημοσίων οικονομικών.

Στις διμερείς επαφές με τα κράτη μέλη σχετικά με τα **εθνικά προγράμματα μεταρρυθμίσεων** η Επιτροπή θα δώσει συνέχεια, με τρόπο χωριστό για κάθε κράτος μέλος, στις προτάσεις που διατύπωσε στην ετήσια έρευνα για την ανάπτυξη, επιδιώκοντας, παράλληλα, την κατάλληλη ισορροπία μεταξύ των βασικών θεμάτων της επάρκειας, της βιωσιμότητας και της ασφάλειας όπως πρεσβεύει στην πράσινη βίβλο.

Ερώτηση προς συζήτηση:

Με ποιο τρόπο μπορεί το Συμβούλιο EPSCO να συμβάλει στις εργασίες για εμφάθυνση και ολοκλήρωση του ευρωπαϊκού πλαισίου για τις συντάξεις και να υποστηρίξει τις προσπάθειες στο πλαίσιο της στρατηγικής «Ευρώπη 2020», ώστε βοηθήσει τα κράτη μέλη να αυξήσουν την πραγματική ηλικία συνταξιοδότησης και, με τον τρόπο αυτό, να

βελτιώσουν τόσο την επάρκεια όσο και τη βιωσιμότητα των συνταξιοδοτικών τους συστημάτων;